

Szczepan Czarnecki, Agata Tatarenko

Wybory samorządowe w Republice Czeskiej: ANO umacnia swoją pozycję

W dniach 20 i 21 września 2024 r. w Republice Czeskiej odbyły się wybory do samorządów regionalnych oraz częściowe wybory do Senatu. Zdecydowaną przewagę zdobył ruch ANO Andreja Babiša, uzyskując w pierwszej turze dwa mandaty senatorskie oraz zwycięstwo 292 przedstawicieli w regionach. Wygrana ruchu ANO potwierdza tym samym długotrwały trend wzrostu poparcia dla ugrupowania byłego premiera.

Wybory i frekwencja. 20 i 21 września 2024 r. obywatele Republiki Czeskiej wybierali przedstawicieli regionów (cz. kraje) oraz 27 senatorów. Wybory do samorządu regionalnego odbywają się w Republice Czeskiej co cztery lata i są przeprowadzane we wszystkich regionach z wyjątkiem Pragi. Równocześnie, wraz z wyborami samorządowymi, w 27 okręgach przeprowadzone zostały częściowe wybory do Senatu, które odbywają się co dwa lata. Wybory do Senatu są wyborami dwurundowymi i jest w nich wybierana jedna trzecia senatorów. Druga tura wyborów, dotycząca jedynie okręgów wyborczych, w których nie udało się wyłonić kandydata w pierwszej turze, odbędzie się 27 i 28 września.

Wybory regionalne i do Senatu należą w Republice Czeskiej do tych o niższej frekwencji. W ostatnich wyborach samorządowych, które odbyły się w 2020 r., frekwencja wyniosła 37,95%. Z kolei w wyborach do Senatu w 2022 r. było to 42,65% w pierwszej turze i 19,44% w drugiej. Tegoroczna frekwencja była niższa w wyborach regionalnych – do urn poszło 32,91%, a w pierwszej turze wyborów do Senatu zagłosowało 30,47%, co stanowi trzeci najniższy wynik po 1993 r.

Wybory do Senatu. W pierwszej turze wyborów do Senatu mandaty zdobyło pięciu kandydatów, którzy uzyskali ponad 50% poparcia. To najwyższy wynik w historii wyborów senackich od 1996 r. W okręgu Praga 12 zwyciężył urzędujący senator Pavel Fischer, startujący z ramienia koalicji TOP 09, ODS, KDU-ČSL i STAN. W okręgu Vsetín sukces odniósł urzędujący senator Jiří Čunek (KDU-ČSL), natomiast senatorem w okręgu Karwina został Petr Vicha (SOCDEM). Dwa mandaty przypadły również kandydatom startującym z ramienia ruchu ANO, który tym samym odniósł historyczny sukces w pierwszej turze wyborów do Senatu. Senatorami z ANO zostali Jana Mračková Vildumetzová, która zdobyła 50,72% głosów w regionie Sokolov, oraz Martin Bednář, który uzyskał ponad 50% poparcia w Ostrawie. Ponadto do drugiej tury wyborów, która odbędzie się w nadchodzący weekend, awansowało aż dziewiętnastu kandydatów ANO, co daje tej partii duże szanse na zwiększenie liczby swoich senatorów. Obecnie w 81-osobowej izbie wyższej parlamentu ANO ma zaledwie pięciu senatorów, tworząc wraz z kilkoma stowarzyszonymi senatorami niewielką opozycję. Partie rządzące i senatorowie stowarzyszeni posiadają natomiast 72 mandaty, co zapewnia im wyraźną przewagę w Senacie.

Wybory regionalne. Zdecydowane zwycięstwo w wyborach do samorządów regionalnych odniósł ruch ANO byłego premiera Andreja Babiša. Tak jak przed czterema laty, ANO wygrało w dziesięciu regionach, uzyskując przy tym wyższe niż dotąd poparcie. W 2020 r. na ruch byłego premiera swój głos oddało 21,82% wyborców. Natomiast w tym roku na ANO zagłosowało 35,38% wszystkich głosujących. Tym samym ANO uzyskało 292 mandaty w regionach – o 114 więcej niż cztery lata temu, zdobywając jednak jedynie trzy funkcje hejtmana. Na drugim miejscu w wyborach regionalnych znalazło się ODS, które uzyskało 5,89% poparcia, tj. 54 mandaty – o jeden więcej niż w 2020 r.

Ugrupowanie premiera Petra Fiali (ODS) zwyciężyło w kraju południowoczeskim, zaś koalicja SPOLU wygrała w kraju południowomorawskim, zdobywając na Morawach Południowych 39,91% głosów. Ostatnim regionem, w którym pozbawiono zwycięstwa ruch Andreja Babiša, był kraj liberecki, gdzie z poparciem 34,75% zwyciężyli Burmistrzowie dla Libereckiego kraju (Starostové pro Liberecký kraj). Spośród partii pozaparlamentarnych

znaczący sukces odniosły: KSČM, uzyskując 32 mandaty, oraz SOCDEM – 13 mandatów. Największym przegranym w wyborach regionalnych okazała się Czeska Partia Piratów, która zdobyła jedynie 3,57% poparcia, uzyskując przy tym tylko trzy mandaty. Ruch Přísaha i partia Motoristé Sobe nie powtórzyły swojego sukcesu z czerwcowych wyborów do PE i nie uzyskały żadnego mandatu.

Wnioski

- Tegoroczne wybory zostały zakłócone przez powódzie. Do urn poszło mniej niż jedna trzecia wyborców. Lokalne problemy, zwłaszcza związane z odpowiedzialnością na klęskę żywiołową, miały wpływ na decyzje wyborców. W regionach dotkniętych powodzią, tj. w krajach ołomunieckim i morawsko-śląskim, ruch ANO zdobył odpowiednio 40,42% i 47,22%.
- Wyniki wyborów pokazały, że ANO zyskuje coraz większy potencjał koalicyjny, a jeśli poparcie dla radykalnych ugrupowań antysystemowych (SPD Tomia Okamury, KSČM) się utrzyma, partia może sięgnąć po współpracę ze skrajnymi ugrupowaniami.
- Wyniki wyborów do Senatu oraz wyborów do samorządów regionalnych podkreślają długotrwałe tendencje spadku poparcia dla rządowej koalicji, na co wskazywały poprzedzające wybory badania opinii publicznej. Stanowi to niewątpliwie wyzwanie dla rządu przed przyszłorocznymi wyborami parlamentarnymi.
- Znaczącą porażkę w wyborach poniosła Czeska Partia Piratów, która utraciła większość swoich radnych, a swoją reprezentację zachowała tylko w kraju pilzneńskim. Kierownictwo partii, w tym Ivan Bartoš pełniący funkcję wicepremiera oraz ministra cyfryzacji i rozwoju regionalnego, oddał się do dyspozycji partii, co wskazuje na poważny kryzys w jej strukturach. Równocześnie Bartoš zaprzeczył jakoby porażka w wyborach była efektem jego działalności w rządzie Petra Fiali. Premier Fiala domaga się odwołania Bartoša ze stanowiska wicepremiera i ministra rozwoju regionalnego. Jego odejście może jednak pociągnąć dalsze dymisje ministrów z Partii Piratów, w tym ministra spraw zagranicznych.